بسمه تعالی

جمهوری اسلامی ایران
وزارت علوم تحقیقات و فناوری
معاونت آموزشی

تاریخ: ۱۳۸۹/۹/۱۷
شماره: ۲۲/۵۵۷۲۰۹
پیوست: ۳۳ برگ دارد

رؤسای محترم

دانشگاههای: ۱- اراک ۲- ارومیه ۳- اصفهان ٤- الزهرا(س) ٥- ایلام ٦- بوعلی‌سینا ۷- بیرجند ۸- بین‌المللی امام‌خمینی(ره) ۹- پیام‌نور ۱۰- تبریز ۱۱- تربت حیدریه ۱۲- تفرش ۱۳- تربیت مدرس ١٤- تربیت معلم ١٥- تربیت معلم آذربایجان ١٦- تربیت معلم سبزوار ۱۷- تهران ۱۸- حضرت معصومه (س) ۱۹- جامع علمی ـ کاربردی ۲۰- جیرفت۲۱- خلیج فارس ۲۲- رازی ۲۳- زابل ٢٤- زنجان ٢٥- سمنان ٢٦- سیستان و بلوچستان ۲۷- صنعتی سیرجان ۲۸- شهرکرد ۲۹- شهید باهنرکرمان ۳۰- شهید بهشتی ۳۱- شهید چمران اهواز ۳۲- شیراز ۳۳- صنعتی اصفهان ٣٤- صنعتی امیرکبیر ٣٥- صنعتی بیرجند ٣٦- صنعتی خواجه نصیرالدین طوسی ۳۷- صنعتی سهند تبریز ۳۸- صنعتی شاهرود ۳۹- صنعتی شریف ٤٠- صنعتی شیراز ٤١- علامه طباطبائی ٤٢- علم و صنعت ایران ٤٣- علوم و فنون دریایی خرمشهر ٤٤- علوم پایه دامغان ٤٥- علوم کشاورزی و منابع طبیعی گرگان ٤٦- فردوسی مشهد ٤٧- قم ٤٨- کاشان ٤٩- کشاورزی و منابع طبیعی رامین ٥٠- کشاورزی و منابع طبیعی ساری ٥١- کردستان٥٢- گیلان ٥٣- گلستان ٥٤- لرستان ٥٥- مازندران ٥٦- محقق اردبیلی ٥٧- دریانوردی و علوم دریایی چابهار ٥٨- ولیعصر(عج) رفسنجان ٥٩- هرمزگان ٦٠- هنر ٦١- یزد ٦٢- هنر اصفهان ٦٣- هنر اسلامی تبریز ٦٤- یاسوج ٦٥- ملایر ٦٦- بجنورد ٦٧- مراغه ٦٨- صنعتی همدان ٦٩- صنعتی ارومیه ۷۰- تحصیلات تکمیلی صنعتی کرمان ۷۱- صنعتی بابل ۷۲- معارف اسلامی ۷۳- تحصیلات تکمیلی علوم پایه زنجان ۷٤- صنعتی جندی شاپور ۷٥- عالی دفاع ملی ۷٦- دانشکده علوم اقتصادی ۷۷- جامعه المصطفی العالمیه

پژوهشگاه:۱- بین‌المللی زلزله‌شناسی و مهندسی زلزله ۲- پلیمر و پتروشیمی ایران ۳- علوم انسانی و مطالعات فرهنگی ٤- دانشهای بنیادی ٥- مواد و انرژی ٦- ملّی مهندسی ژنتیک و زیست‌فناوری ۷- هوا فضا ۸- حوزه و دانشگاه ۹- شیمی و مهندسی شیمی ایران ۱۰- علوم شناختی

پژوهشکده: ۱- علوم زمین ۲- رویان ۳- امام خمینی و انقلاب اسلامی
موسسه : ۱- آموزشی پژوهشی امام خمینی ۲- پژوهشی حکمت و فلسفه ایران
مرکز : ۱- بین المللی علوم و تکنولوژی پیشرفته و علوم محیطی ۲- ملی اقیانوس شناسی

دانشگاهها ی غیردولتی – غیرانتفاعی : ۱- آزاد اسلامی ۲- ادیان و مذاهب ۳- امام صادق ٤- اصول الدین ٥- باقرالعلوم ٦- علوم وفنون مازندران ۷- علم و فرهنگ ۸- مدرسه عالی شهید مطهری ۹- مفید قم ۱۰- شاهد

باسلام؛

به پیوست آئین نامه جدید دوره دکتری با دو شیوه پذیرش " آموزشی ـ پژوهشی" و "پژوهشی" مشتمل بر ۱۵ ماده و ۲۲ تبصره که به تصویب وزیر محترم علوم، تحقیقات و فناوری رسیده است، برای اجرا از سال تحصیلی ۹۱-۹۰ ابلاغ می شود.۱٤/۹/

با آرزوی توفیق الهی

حسین نادری منش

ردیف شبکه رایانه‌ای دانشگاه تبریز
شماره ..... تاریخ .....
کد ..... تعداد پیوست .....

نشانی :
تهران - شهرک قدس
میدان صنعت ، خیابان
خوردین ، خیابان هرمزان ،
نبش خیابان پیروزان جنوبی
کد پستی: ۱۴۶۶۶-۶۴۸۹۱
شماره تلفن: ۸۲۲۳۱۰۰۰
صندوق پستی :
تهران ۱۵۱۳-۱۴۶۶۵
Website:www.msrt.ir
Email:info@msrt.ir

بسمه تعالی

جمهوری اسلامی ایران
وزارت علوم تحقیقات و فناوری
وزیر

تاریخ : ۱۳۸۹/۹/۱۷
شماره : ۲۱/۵۷۲۰۹
پیوست :

آیین‌نامهٔ دورهٔ دکترا (Ph.D)

مقدمه

رشد پر شتاب علم و فنّاوری و تحولات عظیم اجتماعی و اقتصادی به خصوص اهداف برنامه‌های توسعه و سند چشم انداز بیست سالهٔ جمهوری اسلامی ایران، شرایطی را برای دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی پدید آورده است که وزارت علوم، تحقیقات و فنّاوری برای ایجاد تحول راهبردی در علم و فنّاوری و توجه بیشتر به پژوهش، تربیت نیروهای متعهد، متخصص و ماهر را از طریق تنوع در شیوهٔ پذیرش دانشجو در دوره دکترا، در صدر اولویت‌های کاری خود قرار داده است.

برای نیل به اهداف پیش روی، آخرین آیین نامهٔ آموزشی دورهٔ دکترا، مورد تجدید نظر قرار گرفت و در نهایت، پس از جمع‌آوری نظریه‌های کارشناسی و بررسی در جلسات مختلف کار گروه آموزشی، آیین‌نامهٔ جدید دورهٔ دکترا به دو شیوهٔ «آموزشی- پژوهشی» و«پژوهشی» تدوین شد. لازم به تأکید است که برگزاری هر یک از شیوه‌ها، صرفاً با مجوز شورای گسترش آموزش عالی مجاز خواهد بود؛ البته در شیوه پژوهش‌محور، طرح‌های پژوهشی، پس از تصویب در کمیته‌های تخصصی و تعیین کارفرمای مشخص و پیش‌بینی اعتبارات آن، که باید از اعتبارات خارج از مؤسسه تأمین شده باشد، اجراء خواهد شد.

کامران دانشجو

ماده۱. برای رعایت اختصار، تعاریف زیر در این آیین‌نامه به کار می‌رود:

وزارت: منظور وزارت علوم، تحقیقات و فنّاوری است.

دورهٔ دکترا: منظور دورهٔ دکترای تخصصی (Ph.D) است.

مؤسسه: منظور هر یک از دانشگاهها و مؤسسه‌های آموزش عالی و پژوهشی کشور است که مطابق مقررات وزارت مجازند دورهٔ دکترا برگزار کنند.

گروه: منظورکوچکترین واحد سازمانی آموزشی یا پژوهشی مؤسسه است.

آیین‌نامه: منظور آیین‌نامهٔ دورهٔ دکتراست.

طرح پژوهشی تقاضا محور: طرح پژوهشی، دارای کارفرمای مشخص است که برابر قرارداد، اجرای آن به مؤسسه واگذار و اعتبارات کامل پروژه به همراه هزینه‌های نظارت بر آن توسط کارفرما تأمین و نتیجه کار نیز تحویل گرفته می‌شود.

کمیته راهبری: منظور کمیته‌ای است که هدایت رساله دانشجو را در شیوه آموزشی – پژوهشی، استاد راهنما و دو نفر عضو هیأت علمی با انتخاب گروه و در شیوه پژوهشی، مسئول گروه، معاون پژوهشی و کارفرما بر عهده دارد.

بسمه تعالی

جمهوری اسلامی ایران
وزارت علوم تحقیقات و فناوری
وزیر

تاریخ :
شماره :
پیوست :

هیأت داوران: منظور هیأتی است که ارزیابی نهایی رساله دانشجو در دوره دکترا را بر عهده دارد.

شورا: منظور شورای تحصیلات تکمیلی یا آموزشی دانشگاه در شیوه آموزشی – پژوهشی و بر حسب مورد شورای پژوهشی مؤسسه در شیوه پژوهشی است.

ماده۲. دورهٔ دکترا بالاترین دورهٔ تحصیلی آموزش عالی است که به اعطای مدرک تحصیلی می‌انجامد و رسالت آن تربیت افرادی است که با نوآوری در زمینه‌های مختلف علوم و فنّاوری در رفع نیازهای کشور و گسترش مرزهای دانش مؤثر باشند. این دوره به دو شیوه «آموزشی- پژوهشی» و «پژوهشی» برگزار می‌شود.

تبصره ۱: مؤسسه‌های پژوهشی با داشتن برنامه پنج ساله مصوب هیأت امناء و زیرساخت‌های لازم و تبدیل پژوهش‌های مورد نیاز دستگاههای متقاضی به پروژه‌های پژوهشی می‌توانند دورهٔ دکترا پژوهشی را اجرا کنند و دانشگاهها نیز به ازای هر ۵ نفر دانشجوی دکترای آموزشی – پژوهشی می‌توانند یک نفر دانشجوی دکترا به شیوهٔ پژوهش‌محور جذب کنند مشروط بر اینکه استاد راهنما طرح پژوهشی تقاضامحور داشته باشد.

کامران دانشجو

ماده۳. شرایط پذیرش

الف) داشتن شرایط عمومی ورود به آموزش عالی

ب) داشتن مدرک تحصیلی کارشناسی ارشد مورد تأیید «وزارت»

ج) داشتن صلاحیت علمی

د) داشتن توانایی در زبان خارجی

تبصره ۲: نحوه احراز صلاحیت علمی و توانایی در زبان خارجی براساس آیین‌نامه آزمون‌های نیمه‌متمرکز ورودی دکترا مصوب وزارت تعیین می‌شود.

ماده ۴. ظرفیت پذیرش دانشجو با توجه به تعداد استاد راهنما که حداقل در مرتبه استادیار با حداقل دو سال سابقه تدریس در دوره‌های تحصیلات تکمیلی و راهنمایی دو پایان‌نامه کارشناسی ارشد باشد، تعیین می‌شود و مسئولیت راهنمایی هر دانشجو از ابتدا بر عهده استاد راهنماست که به درخواست دانشجو و موافقت عضو هیأت علمی و تأیید گروه ذی‌ربط تعیین می‌شود.

تبصره ۳. شرایط تعیین استاد راهنما در شیوه پژوهشی به جای دو سال سابقه تدریس، به پایان رساندن دو طرح پژوهشی به عنوان مجری می‌باشد که حداقل یک طرح باید پژوهش تقاضامحور خاتمه یافته و یا در درست اقدام باشد.

بسمه تعالی

جمهوری اسلامی ایران
وزارت علوم تحقیقات و فناوری
وزیر

تاریخ :
شماره :
پیوست :

تبصره ۴. در صورت نیاز، به پیشنهاد استاد راهنما و تأیید گروه، مسئولیت راهنمایی رساله دانشجو را دو استاد راهنما (مشروط به اینکه استاد راهنمای اول «اصلی» حداقل ٦٠ درصد مسئولیت هدایت رساله را بر عهده داشته باشد) به طور مشترک عهده‌دار می‌شوند.

تبصره ۵. در صورت نیاز، به پیشنهاد استاد راهنما می‌توان یک یا دو استاد مشاور برای هدایت دانشجو تعیین کرد.

تبصره ۶. در شرایط خاص و به تشخیص شورای مؤسسه، انتخاب استاد راهنما و مشاور از بین متخصصان (با مدرک دکترا) خارج از موسسه نیز بلامانع است.

ماده ۵. مجموع واحدهای دورهٔ دکترا ٣٦ واحد است که در شیوه آموزشی- پژوهشی ١٢ تا ١٨ واحد آن واحدهای درسی و ١٨ تا ٢٤ واحد آن مربوط به رساله است و در شیوه پژوهشی نیز ٣ تا ٨ واحد آن واحدهای درسی و مرتبط با موضوع رساله دانشجو و ٢٨ تا ٣٣ واحد آن مربوط به رساله است که در برنامه درسی مصوب هر رشته تعیین می‌شود.

تبصره ۷. تعیین حداقل و حداکثر واحدهای درسی در شیوه پژوهشی در هر زمانی از دوره تحصیلی با تشخیص و نظر استاد راهنما و تأیید گروه صورت می‌پذیرد.

تبصره ۸. واحدهای درسی به منظور تسلط بر مفاهیم نوین هر رشته و تقویت توان علمی دانشجو برای اجرای فعالیتهای پژوهشی با نظر استاد راهنما و بر اساس برنامه درسی مصوب هر رشته انتخاب می‌شود.

تبصره ۹. حداقل نمره قبولی در هر درس، ١٤ از ٢٠ و میانگین قابل قبول نمره‌های دانشجو در همه درسها، ١٦ از ٢٠ است. ولی چنانچه میانگین، دانشجو کمتر از ١٦ باشد، دانشجو مجاز خواهد بود، با نظر استاد راهنما، حداکثر در یک نیمسال تحصیلی، درسهایی را علاوه بر سقف واحدهای درسی، برای جبران میانگین کل بگذراند.

تبصره ١٠. در شرایط خاص و در صورت نیاز به تشخیص استاد راهنما و تأیید گروه ذیربط دانشجو موظف است حداکثر تا ٦ واحد درسی را به عنوان جبرانی بگذراند. نمره دروس جبرانی در تعیین میانگین کل محاسبه نمی‌شود.

ماده ۶. موضوع رساله: دانشجو موظف است، در شیوه آموزشی – پژوهشی تا پایان نیمسال اول و در شیوه پژوهشی از طرح‌های پژوهشی تقاضامحور همزمان با پذیرش، موضوع رساله خود را با هماهنگی استاد راهنما تعیین و پس از تصویب شورا، فعالیت پژوهشی خود را آغاز کند.

کامران دانشجو

بسمه تعالی

جمهوری اسلامی ایران
وزارت علوم تحقیقات و فناوری
وزیر

تاریخ :
شماره :
پیوست :

تبصره ۱۱. طرح پیشنهادی رساله دانشجو در شیوه آموزشی - پژوهشی تا پایان نیم سال سوم و در شیوه پژوهشی، در طول نیمسال اول و پس از تصویب شورا رسمیت می یابد و قابل اجراء است.

ماده ۷. ارزیابی جامع

ارزیابی جامع به منظور احراز قابلیت‌های آموزشی و پژوهشی دانشجو است که در شیوه آموزشی – پژوهشی، دانشجو باید با نظارت معاون آموزشی مؤسسه در یک آزمون که شامل دو یا سه درس اصلی به انتخاب استاد راهنما و تصویب گروه آموزشی است، شرکت کند. این آزمون باید به گونه‌ای باشد تا توانمندی، تحلیل و استنباط دانشجو از نظر اساتید راهنما و مشاور و ۳ نفر از اعضای هیأت علمی با پیشنهاد گروه و تأیید معاون آموزشی مؤسسه برای آغاز فعالیت پژوهشی سنجیده شود و در شیوه پژوهشی، احراز قابلیت‌های پژوهشی دانشجو، براساس روند پیشرفت فعالیت‌های پژوهشی دانشجو است که در پایان هر دو نیمسال تحصیلی از سوی کمیته راهبری سنجیده می‌شود.

تبصره ۱۲: میانگین نمرات دانشجو در شیوه آموزشی – پژوهشی در ارزیابی جامع نباید کمتر از ۱۶ باشد. دانشجویی که میانگین ارزیابی جامع وی کمتر از ۱۶ باشد، تنها یک بار دیگر می‌تواند در ارزیابی جامع شرکت کند.

تبصره ۱۳. میزان پیشرفت فعالیت‌های پژوهشی دانشجو در شیوه پژوهشی به صورت قابل قبول و غیرقابل قبول سنجیده می‌شود. در صورت احراز درجه قابل قبول از سوی کمیته راهبری، دانشجو می‌تواند به فعالیت‌های پژوهشی خود ادامه دهد.

تبصره ۱۴. چنانچه میزان پیشرفت فعالیت‌های پژوهشی دانشجو در شیوه پژوهشی از سوی کمیته راهبری غیرقابل قبول سنجیده شود، تنها یک نیمسال به وی فرصت داده خواهد شد تا روند فعالیت‌های پژوهشی خود را به سطح قابل قبول ارتقاء دهد. در غیر این صورت، از ادامه تحصیل محروم خواهد شد.

کامران دانشجو

ماده ۸. دانشجو پس از تدوین رساله و تأیید استاد راهنما و به شرط کفایت دستاوردهای علمی رساله (چاپ حداقل یک مقاله برای دانشجویان در شیوه آموزشی – پژوهشی و دو مقاله برای دانشجویان شیوه پژوهشی در مجلات علمی – پژوهشی دارای نمایه معتبر بین‌المللی و همچنین در شیوه پژوهشی، باید استاد راهنما، مسئولیت کفایت کار انجام‌شده دانشجو را برای پاسخگویی به کارفرما یا دستگاه اجرایی بپذیرد)، موظف است در حضور هیأت داوران از رسالهٔ خود دفاع کند.

بسمه تعالی

تاریخ :

شماره :

پیوست :

جمهوری اسلامی ایران
وزارت علوم تحقیقات و فناوری
وزیر

کامران دانشجو

تبصره ۱۵. در شرایط خاص و در صورتی که دانشجویان هر دو شیوه از تولید دانش فنی، ثبت اختراع، اکتشاف و نوآوری «ارزیابی و تأیید شده توسط مراجع ذیصلاح علمی»، آثار بدیع هنری، کتاب تألیفی و تصنیفی «مورد تأیید دستگاه متقاضی» برخوردار باشند پس از تأیید هیأت داوران و شورا از ارائه مقاله معاف خواهند بود.

تبصره ۱۶. نحوه تشکیل و شرح وظایف هیأت داوران، چگونگی دفاع از رساله و احراز کفایت دستاوردهای علمی رساله، تابع دستورالعملی است که به تصویب شورای مؤسسه رسیده باشد.

تبصره ۱۷. ترکیب هیأت داوران عبارت از: استاد یا اساتید راهنما یا اساتید مشاور، ۳ نفر عضو هیأت علمی در رشته مربوط با درجه حداقل استادیاری به انتخاب شورای تحصیلات تکمیلی دانشکده یا شورای آموزشی و یا پژوهشی پژوهشکده که باید یک نفر از آنان حداقل دانشیار و از مؤسسه‌های خارج از مؤسسه مجری باشد. در شیوه پژوهشی، دستگاه متقاضی می‌تواند یک نفر را به عنوان استاد مشاور معرفی کند که مشاور دانشجو در دفاع و داوری‌ها باشد و به عنوان عضو هیأت داوران در جلسات حضور داشته باشد.

ماده ۹. ارزیابی رساله براساس کیفیت علمی پژوهش انجام شده، میزان نوآوری، چگونگی دفاع از یافته‌های پژوهشی و نحوهٔ نگارش انجام می‌شود و نتیجهٔ آن به یکی از دو صورت زیر تعیین می‌شود:

الف) قبول (در یکی از سطوح: عالی، بسیار خوب، خوب)

ب) غیرقابل قبول.

تبصره ۱۸: چنانچه رسالهٔ دانشجو «غیرقابل قبول» ارزیابی شود، بنا به تشخیص هیأت داوران، دانشجو مجاز است طی حداکثر شش ماه، به شرط اینکه از حداکثر مدت مجاز تحصیل بیشتر نشود، اصلاحات لازم را در رساله به عمل آورد و صرفاً برای یک بار دیگر از آن دفاع کند.

ماده ۱۰. دانشجو پس ازگذراندن واحدهای درسی و کسب درجهٔ «قبول» از رسالهٔ خود به دریافت درجه دکترا نائل می‌شود:

تبصره ۱۹: مدرک دوره دکترا حسب مورد با ذکر شیوه (آموزشی - پژوهشی یا پژوهشی) صادر می‌شود.

مادّهٔ ۱۱. مدت مجاز تحصیل در دورهٔ دکترا در شیوه آموزشی، پژوهشی حداقل سه سال و نیم و حداکثر چهار سال و نیم و در شیوه پژوهشی حداقل ۳ سال و حداکثر ٤ سال است و در صورت ضرورت به پیشنهاد استاد راهنما و تأیید گروه ذی‌ربط، در هر دو شیوه می‌توان حداکثر تا یک نیمسالِ تحصیلی به این مدت افزود:

بسمه تعالی

جمهوری اسلامی ایران
وزارت علوم تحقیقات و فناوری
وزیر

تاریخ :.....
شماره :.....
پیوست :.....

تبصره ۲۰: درصورتی‌که دانشجو بنا به عللی خارج از اختیار خود و یا بروز مشکلات غیرقابل پیش‌بینی، در حداکثر مدت مجاز موفق به اتمام تحصیل نشود، به پیشنهاد استاد راهنمای دانشجو و تأیید شورای مؤسسه، کمیسیون بررسی موارد خاص برحسب مورد با حضور استاد راهنما، وضعیت دانشجو را بررسی می‌کند و متناسب با فعالیت‌های کمی و کیفی و علمی دانشجو، درمورد مدت و نحوهٔ ادامه تحصیل یا اخراج او تصمیم‌گیری خواهد کرد؛ بر این اساس، مدت مذکور جزو حداکثر مجاز تحصیل دانشجو محسوب می‌شود.

مادهٔ ۱۲. در موارد زیر دانشجو از ادامهٔ تحصیل در دورهٔ دکترا محروم می‌شود:
الف) میانگین کل نمره‌های درسی دانشجو (با رعایت تبصره ۹) کمتر از ۱۶ شود؛
ب) رسالهٔ دانشجو (با رعایت تبصره ۱۸) و دفاع مجدد «غیر قابل قبول» ارزیابی شود؛
ج) مدّت مجاز تحصیل دانشجو (با رعایت تبصره ۲۰) به پایان برسد؛
د) صلاحیت علمی دانشجو برای استمرار فعالیت پژوهشی پس از دو ارزیابی جامع (با رعایت تبصره ۱۴) احراز نشود؛

تبصره ۲۱: در صورت محروم شدن یا انصراف دانشجو از ادامه تحصیل در دوره دکترا، مؤسسه مجاز است با رعایت ضوابط و مقررات مربوط، صرفاً گواهینامه‌ای را براساس کارنامه تحصیلی دانشجو صادر کند.

ماده ۱۳. این آیین‌نامه دربرگیرنده اصول کلی و ضوابط اصلی دوره دکتراست و مؤسسه موظف است، شیوه‌نامه‌های اجرایی را به گونه‌ای تدوین کند که ضمن تحقق اصول کلی آیین‌نامه، شروطی مغایر با آیین‌نامه برای دانش‌آموختگان ایجاد نشود.

تبصره ۲۲: تفسیر مواد این آیین‌نامه بر عهده معاونت آموزشی است و در موارد مربوط به ارزیابی رساله و قابلیت‌های پژوهشی با هماهنگی معاونت پژوهشی است.

ماده ۱۴. «وزارت» و مؤسسه به تناسب وظایف خود، شیوه‌نامه‌های نظارت بر اجرای دوره دکترا را تنظیم و بر نحوه اجرای این آیین‌نامه و شیوه‌نامه‌های اجرای آن نظارت می‌کنند.

ماده ۱۵. این آیین‌نامه مشتمل بر یک مقدمه، ۱۵ ماده و ۲۲ تبصره در جلسه ۷۷۵ مورخ ۸۹/۸/۸ شورای برنامه‌ریزی آموزش عالی تصویب شد و برای دانشجویانی که از سال تحصیلی ۹۰-۱۳۸۹ و پس از آن در دوره دکترا پذیرفته می‌شوند، لازم‌الاجراء است و از تاریخ اجراء، کلیه بخشنامه‌ها و آیین‌نامه‌های مغایر با این آیین‌نامه لغو می‌شود./

کامران دانشجو
وزیر علوم، تحقیقات و فناوری